

Kielisuihkutussuunnitelma

Kieliporeita eskareille

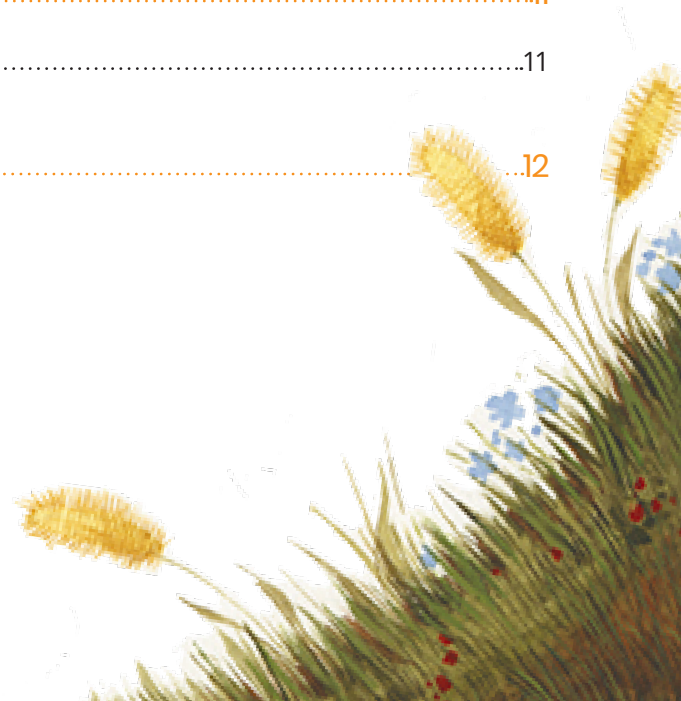
Kielisuihikutussuunnitelma on osa Opetushallituksen rahoittamaa Kieliporeita eskareille -hanketta.

Taitto: Sanasala Learning Oy | www.sanasala.com

Kuvitus: Helena Yastermska

Sisältö

1.	Johdanto.....	4
2.	Kielenoppimisen monet mallit - termit tutuiksi.....	5
2.1.	Vieraan kielen opetus (A1, B1 jne.).....	5
2.2.	Kielirikasteinen opetus.....	5
2.3.	Kielisuihkutus.....	5
2.4.	Painotettu opetus tai laajamittainen kaksikielinen opetus.....	5
2.5.	Varhainen ja varhennettu kielenopetus.....	6
2.6.	Kielikylpy.....	6
3.	Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet.....	7
3.1.	Kielen rikas maailma.....	7
3.2.	Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet.....	7
3.3.	Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä.....	7
4.	Vuosiluokkien 1-2 A1-kielen tavoitteet.....	8
5.	Taustaa - Varhaisen kielenoppimisen teoria.....	8
5.1.	Lapsen kielen kehityksen vaiheet.....	9
5.2.	Miksi toiminnallistaa kielenopetusta?.....	9
5.3.	Vuorovaikutuksen, leikin ja luovuuden merkitys kielenkehityksessä.....	9
6.	Miten pääsee liikkeelle?.....	11
6.1.	Hyvä muistaa kielisuihkutusta aloittaessa.....	11
7.	Vuosikello.....	12

1. Johdanto

Vuodesta 2016 alkaen osana Uusi peruskoulu –kärkihanketta on monissa kunnissa varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa ja perusopetuksessa toteutettu kokeiluja, joissa kielenopetusta varhennettu. Kielten varhentamisen kärkihankkeiden tavoitteena on ollut lisätä, kehittää ja monipuolistaa kielten oppimista varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa ja perusopetuksessa. Hankkeet päättyivät pääsääntöisesti vuoden 2019 loppuun mennessä.

Vuoden 2020 alusta voimaan tulleet Valtioneuvoston asetukset tuntijakoon ja viikottaiseen tuntimäärän tarkoittavat käytännössä sitä, että ensimmäisen vieraan kielen eli AI-kielen opetusta on yhteensä kaksi vuosiviikkotuntia ensimmäisellä ja toisella luokalla.

Varhentamisella pyritään vähentämään alueellista ja sosioekonomisesta taustasta johtuvaa kielitarjonnan ja kielten opiskelun epätasa-arvoistumista sekä hyödyntämään lapsille luontaista kielellistä herkkyyssikää. Varhainen, toiminnallinen kieltenopetus tukee kielten opiskelutaitojen kehittymistä.

Kielen varhentamisesta on monenlaisia hyötyjä. Lapsi saa enemmän aikaa kuin aiemmin, tutustua uuteen kieleen, kunnes formaali kielenopetus kolmannella luokalla alkaa. Lapsi oppii ymmärtämään ja arvostamaan vieraita kieliä ja kulttuureita. Kyky käyttää kahta tai useampaa kieltä voi auttaa muiden kognitiivisten taitojen oppimista. Vieraaseen kieleen tutustuminen saattaa kannustaa kielten opiskeluun myöhemmin. (Nikolov & Mihaljevic Djigunovic 2006)

Varhainen kielen opiskelu tarjoaa kielellisiä ja kulttuurisia kokemuksia, jotka vaikuttavat lapsen kognitiiviseen, sosiaaliseen, kielelliseen ja yksilölliseen kehitykseen ja käsitykseen itsestään. (Edelenbos and Kubanek 2009)

Kielenopetuksen varhentamisen kautta päästään hyödyntämään lasten kielellinen herkkyyksikausi. Uudistuksen tarkoituksena on myös taata kaikille tasa-arvoiset mahdollisuudet saada varhaista kielenopetusta ja vahvempi AI-kielen taito. Varhentamisen kautta edistetään myös myönteistä asennetta kielten opiskelua kohtaan. (VOPS 2019)

2. Kielenoppimisen monet mallit – termit tutuiksi

Kielen oppimista luokitellaan monin tavoin. Tässä esiteltyt käsitteet ja määritelmät antavat yleiskuvan kielenopetuksen laajasta kentästä, jossa määritelmät saattavat vaihdella riippuen määrittelijästä ja maasta, jossa kieliä opetetaan. Vaikka varhennettu kielenopetus ja siihen liittyvät käsitteet ovat melko uusia ja käyttö arkikielessäkin saattaa vaihdella, seuraavat termit ovat Suomessa melko vakiintuneita ja auttavat hahmottamaan, mistä kielisuihkutuksessa on kyse.

2.1. Vieraan kielen opetus (A1, B1 jne.)

Peruskoulun aikana oppilas opiskelee vähintään yhden pitkän (A) ja yhden keskipitkän (B) kielen oppimäärät, joista toinen on kotimainen kieli ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Kaikki ekaluokkalaisten aloittivat A1-kielen eli ensimmäisen vieraan kielen tai toisen kotimaisen kielen opiskelun viimeistään keväällä 2020 puolella vuosiviikkotunnilla. (POPS 2014)

2.2. Kielirikasteinen opetus

Kielirikasteisella opetuksella tarkoitetaan, että alle 25 prosenttia toiminnasta tapahtuu vieraalla kielellä. Kielirikasteisen toiminnan tavoitteena on innostaa lapsia oppimaan sekä käyttämään vierasta kieltä. (ESIOPS 2014)

2.3. Painotettu opetus tai laajamittainen kaksikielinen opetus

Peruskoulut voivat painottaa opetuksessaan tiettyjä oppiaineita. Painotettuja oppiaineita opiskelevilla lapsilla kouluviikko voi olla 1–2 tuntia pidempi kuin muilla. Kieleen painottuvaa opetusta toteutetaan usein CLIL-pedagogiikan kautta (Content and Language Integrated Learning), jossa sekä kieltä että sisältöjä opiskellaan vieraalla kielellä. Opetusta on vieraalla kielellä vähintään 25%. Puhekielessä näistä luokista käytetään usein nimeä ”kieliluokka” tai ”sisältöpainotteinen opetus”.

2.4. Varhainen ja varhennettu kielenopetus

Varhennetulle kielen opetukselle ei ole yhtä määritelmää, sillä varhentaminen suhteutuu aina aikaisemmin järjestettyyn toimintaan. Myös varhainen kielenopetus (Early Language Learning) määräytyy kussakin kontekstissa sen mukaan, milloin koulutus ja kielenopetus alkavat. Termien välille voi tehdä hiuksenhienon eron viittaamalla varhaisella kielenopetuksella oppijan ikävaiheeseen varhaislapsuudesta alkuopetukseen. Varhennetulla kielenopetuksella puolestaan tarkoitetaan toimintaa, jolla muutetaan aikaisempaa tapaa aloittaa tai järjestää kielenopetusta. Virallista tai edes käytössä vakiintunutta tapaa termien keskinäiseen vertailuun ei ole. (Skinnari, K. & Halvari, A., 2018)

Suomalaisessa kontekstissa, jossa ensimmäisen vieraan kielen (A1-kielen) opetus on perinteisesti aloitettu peruskoulun kolmannella luokalla, voidaan varhentamisen yleisesti ajatella tarkoittavan viimeistään perusopetuksen toisella luokalla alkavaa A1-kielen opetusta. (Skinnari, K. & Halvari, A., 2018)

Ennen perusopetusta tarjottu kielikasvatus ei ole sidoksissa formaalin kielenopetuksen oppimääriin. Päämäärätietoinen varhainen kielenopetus ja kielikasvatus voi alkaa jo varhaiskasvatuksessa tai esiopetuksessa, ja se voi jatkua perusopetuksessa, jossa sille on varattu kielenopetuksen resurssi tuntijaossa. Ellei opetus jatku perusopetuksessa, on kyseessä ennen kouluikää tarjottava irrallinen kielirikasteinen toiminta. (Skinnari, K. & Halvari, A., 2018)

2.5. Kielikylpy

Kielikylpy on kielen opetusmenetelmä, jossa ajatellaan, että vierasta kieltä opitaan samalla tavoin kuin äidinkieltä ja tavoitteena on kaksikielisyys. Kielikylpyä toteutetaan eri taajuuksilla, kuitenkin niin, että vähintään 50 prosenttia opetuksessa tapahtuu vieraalla kielellä. Yleisin on varhainen täydellinen kielikylpy, jossa lapsen varhaiskasvatusympäristö on lähes täysin vieraskielinen. Menetelmää käytetään muun muassa englannin- ja ruotsinkielisissä päiväkodeissa Suomessa.

2.6. Kielisuihutus

Kielisuihutuksella tarkoitetaan vieraaseen kieleen tutustumista leikkien, laulaen ja liikkuen. Kielisuihutusta voidaan siis toteuttaa jo ennen varsinaisen kielenopetuksen alkamista joko osana muiden aineiden opetusta tai erillisinä tuokioina. (VOPS 2019) Kielisuihutuksesta ei ole säädetty opetussuunnitelmassa. Sekä kielirikasteinen opetus että kielisuihutus tukevat monikulttuurisuus- ja suvaitsevaisuuskasvatusta sekä voivat innostaa lapsia kielten opiskeluun ja tukea varsinaista kielenopetusta koulussa.

3. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet

Vaikka esiopetussuunnitelmassa ei ole varsinaista tai erillistä varhennetun kielenopetuksen opetussuunnitelmaa kuten perusopetuksessa A1-kielessä, on Esiopetussuunnitelman perusteissa (ESIOPS 2014) useissa tavoitteissa ja tehtävissä mainittu vieraisiin kieliin ja eri kulttuureihin tutustuminen.

3.1. Kielen rikas maailma

Kieli on lapsille sekä oppimisen kohde että väline. Esiopetusiässä kielestä tulee yhä vahvemmin lasten ajattelun, ilmaisen ja vuorovaikutuksen väline, jonka avulla he jäsentävät arkeaan ja rakentavat maailmankuvaansa. Esiopetuksen tehtävä on tukea lasten kielellisten taitojen kehitystä kokonaisvaltaisesta kielen merkityksen hahmottamisesta kohti yksityiskohtaisempaa kielen rakenteiden ja muodon havaitsemista. Keskeistä on vahvistaa lasten kiinnostusta ja uteliaisuutta puhuttua kieltä sekä lukemista ja kirjoittamista kohtaan. Kielellinen mallintaminen ja runsas myönteinen palaute ovat tärkeitä oppimiselle. Erilaisten viestien tulkitseminen ja tuottaminen suullisesti ja viestinnän välineitä käyttäen ovat osa vähitellen kehittyvää monilukutaitoa sekä tieto- ja viestintäteknologista laaja-alaista osaamista. Esiopetuksessa lasten kielellisen ja kulttuurisen taustan monimuotoisuus tunnustetaan, sitä kunnioitetaan ja sen jatkuvuutta tuetaan. Eri kielten havainnointi tukee lasten kielitietoisuutta sekä kulttuuriseen osaamiseen ja vuorovaikutukseen liittyvän laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

3.2. Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Esiopetuksen tavoitteena on edistää lasten kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä vahvistaa heidän kiinnostustaan kieliin ja kulttuureihin. Lasten kielellisen tietoisuuden kehittymistä edistetään kielellä leikkien, loruillen sekä tutustuen monipuolisesti puhuttuun ja kirjoitettuun kieleen. Lasten kehittyvää luku- ja kirjoitustaitoa tuetaan leikkien ja toiminnallisten harjoitusten avulla. Opetus ja oppimisympäristöt suunnitellaan niin, että niissä on lapsille runsaasti mahdollisuuksia havainnoida, tutkia ja kokeilla puhuttua ja kirjoitettua kieltä sekä laajentaa sanavarastoaan. Opetuskielen lisäksi esiopetuksessa havainnoidaan muita kieliä. On tärkeää, että lapset, joiden äidinkieli on muu kuin esiopetuksen kieli, saavat vahvan tuen opetuskielen taidon kehittymiselle ja samalla kokemuksen, että heidän kotona puhumansa kieli on tärkeä ja arvokas.

Esiopetuksessa tuetaan lasten kielellisiä valmiuksia havainnoimalla eri kieliä yhdessä lasten kanssa. Erityisesti tarkastellaan lapsiryhmässä ja lähiympäristössä puhuttuja kieliä. Näin tuetaan lasten kielitietoisuuden ja oman kielellisen ja kulttuurisen identiteetin kehittymistä. Samalla lapsia autetaan havaitsemaan ympäröivän maailman kielellinen ja kulttuurinen rikkaus ja kiinnostavuus. Opetuksessa voidaan käyttää esimerkiksi erikielisiä lauluja, leikkejä ja viittomia.

3.3. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Kaikkien lasten esiopetuksessa noudatetaan samoja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia esiopetuksen yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita. Lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet otetaan esiopetuksessa huomioon. Esiopetuksen tavoitteena on tukea jokaisen lapsen kieli- ja kulttuuri-identiteettien kasvua sekä opettaa lapsia kunnioittamaan eri kieliä ja kulttuureja. Erityisenä tavoitteena on tukea kaksi- ja monikielisten lasten eri kielten taitoa.

Perusopetuslain mukaan esiopetuksessa käytettävä kieli on suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Opetuskielenä voidaan käyttää myös muita kieliä, kun se ei vaaranna opetussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Erillisessä ryhmässä esiopetus voidaan antaa pääosin tai kokonaan muulla kielellä. Huoltajille tarkoitettu tiedotus ja keskeiset asiakirjat tulee olla saatavana perusopetuslain mukaisella esiopetuksen opetuskielillä.

4. Vuosiluokkien 1-2 A1-kielen tavoitteet

Vieraan kielen (A1) varhentaminen eli opetuksen aloittaminen jo vuosiluokilla 1-2 alkoi koko maassa tammikuussa 2020. Opetussuunitelman perusteisiin (2014) liitettiin lisäosa, jossa kerrotaan opetuksen tavoitteet alkuluokilla. Esiopetuksen osalta opetussuunnitelman perusteissa mainitaan seuraavaa:

“Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta. Jo ennen kielen A1-opin määrän opetuksen alkamista lapsia voidaan tutustuttaa alustavasti opetuksen järjestäjän tarjoamiin kieliin järjestämällä esimerkiksi kielisuihkuja esiopetuksessa tai syksyllä ensimmäisellä vuosiluokalla, jos opetus alkaa kevätlukukaudella. Kielisuihkuissa kieleen tai kieliin voidaan tutustua esimerkiksi laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Aiheet valitaan lapsia kiinnostavista asioista yhdessä lasten kanssa. Kielisuihkut voidaan toteuttaa muun toiminnan yhteydessä tai niille voidaan varata omia opetustuokioita.”

Perusopetuksen vuosiluokkien 1-2 A1-kielen opetussuunnitelma löytyy kokonaisuudessa Opetushallituksen sivuilta.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_vuosiluokkien_1-2_a1-kielen_opetussuunnitelman_perusteet.pdf

5. Taustaa – Varhaisen kielenoppimisen teoria

5.1. Lapsen kielen kehityksen vaiheet

Lapsen äidinkielen omaksumisen herkkyykskausi on 0-6 vuotta. Tänä aikana lapsi aluksi omaksuu puhutun kielen ja myöhemmin alkaa kiinnostua myös lukemisesta ja kirjoittamisesta. Kielenkehityksessä on runsasta vaihtelua varsinkin ensimmäisinä ikävuosina. On normaalia, että joku sanoo 2-vuotiaana vasta muutamia sanoja ja toinen sen sijaan puhuu jo kokonaisia lauseita.

Lapsen kielenkehitystä voidaan kuvata kielen eri osa-alueiden eli ääntämisen taitojen, sanaston, kieliopin sekä kielen käyttötaitojen näkökulmasta. Leikki- ja esikouluikässä alkavat herätä kielellisen tietoisuuden taidot, joilla tarkoitetaan kykyä tarkastella myös kielen rakennetta ja käyttöä. Nämä taidot mahdollistavat luku- ja kirjoitustaidon kehittymisen (Niemitalo-Haapola, E., Haapala, S. & Ukkola, S. 2020)

Herkkyyskaudet äidinkielen omaksumisesta saivat tutkijat kiinnostumaan siitä, onko samankaltaisia herkkyykskausia vieraan kielen omaksumisessa. Ensimmäisen tällaisen hypoteesin esittelivät kanadalainen neurologi Wilder Penfield ja Lamar Roberts vuonna 1956, mutta tunnetuksi herkkyykskausten tutkimuksen teki Eric Lenneberg vuonna 1967.

Myös toinen / vieras kieli omaksutaan parhaiten varhaisina vuosina. Tutkijat ovat kiistelleet kielen omaksumisen herkkyykskaudesta (The critical period hypothesis, CPH) ja erilaisia tutkimuksia ja tutkimustuloksia on runsaasti. Tulokset ja näkökulmat vaihtelevat, riippuen siitä, mikä "versio" herkkyykskaudesta (CPH) on tutkimuksen kohteena. Eri versiot vaihtelevat enimmäkseen siinä, mitkä ovat ikäkaumat eri kausissa ja mistä kielestä on kyse. (Vanhove, J. 2013) Yleistäen voidaan sanoa, että pienet lapset oppivat natiivimaisen ääntämisen paremmin kuin esimerkiksi aikuiset oppijat.

5.2. Miksi toiminnallistaa kielenopetusta?

Motorisilla ja kielellisillä taidoilla on yhteys oppimisessa, joten motoriset toiminnot tukevat kielellisiä taitoja. Liike ja toiminta auttaa myös termien ja käsitteiden konkretisoinnissa. Toiminnallisesta opetuksesta hyötyvät kaikki oppijat, mutta erityisesti hahmotusvaikeuksista kärsiville lapsille on tärkeää päästä käyttämään käsiä ja kehoa kielenoppimistilanteissa.

Jotkut lapset saattavat kärsiä kielijännityksestä ja kokevat vieraan, oudon kielen "pelottavaksi" ja tällöin

toiminnalliset tilanteet vähentävät kielijännitystä ja vievät ikään kuin huomion pois itse kielestä ja tekemisen yhteydessä kielen oppiminen tapahtuu tavallaan "huomaamatta". Tekemällä oppiminen on lapsista mielekästä, se motivoi heitä ja on hauskaa. (Pihko, M-K. 2009)

5.3. Vuorovaikutuksen, leikin ja luovuuden merkitys kielenkehityksessä

Kielenkehityksen perustana on varhainen vuorovaikutus lapsen ja vanhemman välillä. Sitä kautta vahvistuu motivaatio kommunikoimiseen. Tyypillisesti lapsi omaksuu kielen ja puheen sekä keskeiset vuorovaikutustaidot ilman erityistä opettamista. Ihanteellista olisi kuitenkin se, että lapsen lähiaikaiset tunnistavat lapsen valmiudet omaksua uusia asioita ja tarjoavat mallin ja kielellisiä virikkeitä sopivalla tasolla. Tällaisia virikkeitä tarjoaa mm. lastenkulttuuri, johon on jo pitkään kuulunut erilaisia lorut, leikit ja vuoropuhelut. Myös lastenkirjallisuuden lukemisen, leikin ja musiikin merkitys lapsen kehitykselle on kiistatonta. (Niemitalo-Haapola, E., Haapala, S. & Ukkola, S. 2020)

Leikki on murroksessa, kun älylaitteet vievät entistä enemmän niin lasten kuin aikuisten aikaa. Vaikka maailma ympärillä muuttuu, on lapsella oltava oikeus ja mahdollisuus runsaaseen vapaaseen leikkiin. Sosiaaliset taidot, tunteet ja ryhmäytyminen nivoutuvat vahvasti leikkiin ja kielenkehitys edelleen näihin. (Niemitalo-Haapola, E., Haapala, S. & Ukkola, S. 2020)

Kielitaidon taustalla olevien vuorovaikutustaitojen on esitetty olevan universaaleja (Bruner, 1981). Vaikuttaa siltä, että pienet lapset saavuttavat kaikissa kulttuureissa ja kielialueilla riittävät sosiaalis-kognitiiviset taidot samassa iässä ja näin ollen myös kielenkehitys etenee kaikkialla samassa tahdissa.

6. Miten aloitan?

Kielisuihkutus on parhaimmillaan silloin, kun kieli lomittuu arkisiin puuhiin ja leikkiin. Kieltä opitaan kieltä käyttämällä, ei perinteisten oppituntien kautta. Lapsille tuttuja leikkejä voidaan leikkiä vieraalla kielellä, vaatteiden nimiin voidaan tutustua ulkovaatteita puettaessa, numeroihin voidaan tutustua ulkoillessa ja siirtymissä voidaan laulaa lauluja uudella kielellä.

6.1. Vinkkejä kielisuihkuksen aloittamiseen

- Kaiken ei tarvitse heti olla täydellistä. Sinun ei tarvitse osata lausua vieraan kielen sanoja oikein ja saat tehdä itse virheitä.
- Kokeile ja erehdy itse rohkeasti. Näin mallinnat kielenoppimista parhaalla mahdollisella tavalla. Lapsi oppii, että rohkeus kannattaa ja virheet eivät haittaa.
- Aloita pienestä. Kokeile aivan yksinkertaisia asioita. Laske lapset jonsa englanniksi, katsokaa kalenteri aamupiirissä englanniksi, opetelkaa vaikkapa ruokaloru uudella kielellä.
- Käytä erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa samoja keinoja kuin muutenkin työskennellessä. Kuvien käyttö tukee kaikkia oppijoita. Ohjeiden toistaminen ja niiden pitäminen lyhyenä auttaa.
- Kehu, kannusta ja arvosta. Innostavassa ilmapiirissä on helpompi olla rohkea ja ilmaista itseään millä kielellä tahansa.
- Netti on pullollaan materiaalia, älä ahdistu. Liitteenä olevalla materiaalipankilla pääset hyvin alkuun ja suomalaisillakin kustantajilta löytyy tarvittaessa esiopetukseen soveltuvaa toiminnallista materiaalia.
- Pyri valitsemaan aiheita ja aktiviteetteja, joista tiedät lasten pitävän ja jotka ovat heidän kokemusmaailmastaan.

7. Vuosikello

elo
syys

Tervehdykset: Hello! How are you? I am fine, thank you.
Bye, bye! See you tomorrow!

Esittely, nimen kysyminen: My name is ... What is your name?

loka
marras

Kieliviikko: "Matkustan ympäri maailmaa"
Tutustutaan ryhmässä puhuttaviin kieliin/muulla tavalla
valittuihin muutamaan kieleen.

Numerot

joulu

Joulusanoja: Santa Claus, Santa's little helpers, present,
Christmas tree

Joululaulu, joulukalenteri (numeroiden kertaaminen)

tammi
helmi

Värit: Laululeikki

Satu: Esimerkiksi Little Red Riding Hood

Toimintatuokio

maalis
huhti
touko

Pääsiäinen: Easter, egg, chocolate, witch, chick

Laululeikki tai loru

Satu: Esimerkiksi Jack and the Beanstalk

Päivittäin

Päivän alussa ja/tai lopussa kalenteri ja tervehdykset:
Hello! Bye, bye! How are you? See you!

Ruokailu: thank you, please

8. Lähteet

- Bialystok E. 1997. 'The structure of age: in search of barriers to second language acquisition', *Second Language Research*, 1997, vol. 13/2, 116-137
- Bruner, J. S. 1981. The social context of language acquisition. *Language and Communication*, 1 (2-3), 155-178.
- Bärlund, P., Nyman, T., & Kajander, K. 2015. "Ai niin, unohdin pyyhkeen ja uikkarin kielisuihkutteluun tänään." Vieraiden kielten aineenopettajiksi opiskelevien kokemuksia kielisuihkutuksesta. In M. Kauppinen, M. Rautiainen, & M. Tarnanen (Eds.), *Elävä ainepedagogiikka: Ainedidaktiikan symposium Jyväskylässä 13.-14.2.2014*, 76-96. Ainedidaktisia tutkimuksia (9). Suomen ainedidaktinen tutkimusseura ry
- Edelenbos, P. and Kubanek, A. 2009. Early Foreign Language Learning Teoksessa Nikolov, M. *The Age Factor and Early Language Learning*.
- Niemitalo-Haapola, E., Haapala, S. & Ukkola, S. 2020. Lapsen kielenkehitys - Vuorovaikutuksen, leikin ja luovuuden merkitys. PS-Kustannus.
- Nikolov, M., Mihaljevic Djigunovic, J. 2006. Recent research on age, second language acquisition foreign language learning, <http://journals.cambridge.org/action/displayAbstract?fromPage=online&aid=530504>
- Pihko, M-K. 2009. "Pahinta on omin sanoin sanominen": kielijännitys tavanomaisessa vieraan kielen opetuksessa ja vieraskielisessä sisällönopetuksessa. Jyväskylä : Koulutuksen tutkimuslaitos. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ELE-1484213>
- Cook V. Singleton D, Lengyel Z. 1995. 'Multicompetence and effects of age', *The Age Factor in Second Language Acquisition*, 1995 Clevedon, UK Multilingual Matters Ltd
- García Lecumberri ML, Gallardo F. García Mayo MP, García Lecumberri ML. 2003. 'English FL sounds in school learners of different ages', 2003
- Vanhove, Jan *The Critical Period Hypothesis in Second Language Acquisition: A Statistical Critique and a Reanalysis* Published online 2013
- Skinnari, K. & Halvari, A. 2018. Varhennettua kieltenopetusta vai kaksikielistä toimintaa? Varhaisen kieltenopetuksen puurot ja vellit. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 9(4). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-kesakuu-2018/varhennettua-kieltenopetusta-vai-kaksikielista-toimintaa-varhaisen-kieltenopetuksen-puurot-ja-vellit>